

A gyökerek tisztelete

Beszélgetés Rostás – Farkas Györggyel

– Rostás-Farkas György sohasem tagadta meg a gyökereit. Milyen volt a gyermekora, a családi életük?

Nem tagadtam meg. Sőt mindig büszkén vállaltam. Egy kicsi nemzet fiaként, nagy kultúra örökösének lenni dicsőség.

Gyermekkorom? Egyszerűen gyönyörűséges volt. Azok a napfelkelték, tábortüzek és naplementék egy életre meghatározták sorosomat, és lobogni fognak a tüzek a világ végezetéig.

Nagycsaládba születtem, tizenegyen voltunk testvérek. Szüleim dolgos emberek voltak, de nehezen éltünk, sok éhes szájat kellett betömni.

Ők még vándorcigányok voltak. A „haza és az út szélén vertek sátrat”, és ott tengették nyomorúságos életüket. Amikor én születtem akkoriban telepedtek le a falu szélén, Újkígyóson. Mikor viccelődni támad kedvem, azt szoktam mondani; az utolsó vándorcigányok utódaként én lettem az utolsó nomád.

Szüleim a ducestyi törzsből valók voltak, s ragaszkodtak hagyományaikhoz, cigány anyanyelvükhöz. Őseik között

több vajda, törvénytartó, tekintélyes ember is volt.

Viseletükben, szokásaikban is őrizték a régiek hagyomá-

nyait. Apám mindig kalapban, csizmában járt. Anyám pedig kendőben és szép hosszú, kötényes ruhában.

– Mi indította Önt arra, hogy más úton induljon el, mint a szülei?

Apám szerszámkovács volt, a vasútnál dolgozott nyugdíjas koráig, megbecsült mestermberként. Anyám bennünket nevelt. Több, mint húsz gyerek-

nek adott életet, de csak 11-en értük meg a felnőtt kort. Hogy legyen mit ennünk, anyánk mindenfélével kereskedett pl. kerámiákat árult, vagy ha más nem volt napszámba járt.

Bennünket mindketten a tanulásra ösztönöztek, hogy jobb életünk legyen. Én is mindig ezt akartam, tanulni és megvalósítani magamat. Talán sikerült. (...)

– Mik azok az értékek, amelyek meghatározzák az életét, a döntéseit?

Azt szeretném, ha minden ember érték – és kultúra orientált lenne. Egy vérzivataros XX. századot hagytunk magunk

mögött. Jó lenne, ha szebb, boldogabb jövőt adhatnánk az utánunk jövőknek, gyermekeinknek, unokáinknak. Ahogy a nemzetek, úgy a kultúrák között sem lehet alá és fölérendeltség.

A Himnusz és a Szózat költője mindig a vezérlőcsillagom volt. „Isten áldd meg a magyart,... Hazádnak rendületlenül.” E szavak harangként csendülnek, kondulnak bennem. Ezek a maradandó érté-

kek, amiért érdemes élni egy küzdelmes jelent.

Minél mélyebbre árok, annál nagyobb-értékesebb kincseket találok. Kölcsey, Széchenyi, Wesselényi... talán jó lett volna kortársuknak, barátjuknak lenni. Tetteik, cselekedeteik mindig követendő példaként álltak előttem.

Jó, ha az ember nem hirtelen indulatból, vagy érzelmi hatások következtében hozza meg döntéseit, hanem elvei és megfontolásai alapján. Mindig felnéztem azokra az emberekre, akik erre képesek voltak, s magam is megpróbáltam követni példájukat.

Ezért is olyan fontos számomra a következetesség, s ezért vagyok ma több évtized után is ugyanazon értékek elkötelezett híve a cigányság vonatkozásában is.

Büszke vagyok cigány származásomra, arra az örökségre, amit őseim hagytak rám, az évezredes indiai gyökereinkre, a vándorlásaink során gazdagodó kultúránkra, hagyományainkra, csodálatosan szép lovári anyanyelvemre. De ugyanígy büszke vagyok magyarságomra is, s arra a tényre, hogy cigányságom értékeivel gazdagíthatom magyar hazámat.

Az is a döntéseimet meghatározó elvek közé tartozik, hogy az örök és a maradandó értékek mellett kötelezzem el magam, s ne engedjek az aktuál-politika tünékeny csábításainak. (...)

– *Hogyan látja a cigányok helyzetét Magyarországon? Miben látja a békés együttélés zálogát? Hogyan tartja ezt megvalósíthatónak?*

Sokszor elmondtam, hogy talán még sosem volt a cigányság ilyen nehéz helyzetben, mint manapság. Persze ezt nehéz objektíven megítélni, hiszen csak sejtjük, mit jelentett a cigányság számára pl. Mária Terézia korában az un. „újmagyarosítás”, vagy az, hogy tiltották anyanyelvük használatát, elvették gyermekeiket.

Amit én eddigi életem során tapasztaltam annak alapján sok előrehaladást és ua. nagyon sok problémát is látok.

Sokat jelent, hogy ma már vannak tanult fiataljaink szép számmal, van önkormányzati képviselőnk, elértük azt is, hogy végre nemzetalkotó nemzetiségnek tekintenek bennünket – legalábbis papíron. De mi vezetünk a munkanélküliek és a szegények számát illetően is, és még mindig nincs megoldva a méltányos parlamenti képviselőnk és a kulturális autonómiánk ügye. Nincsenek kulturális intézményeink, múzeumunk, kellő mediaképviselőnk. Beszélhetnék az előítéletekről, a nemrégiben lezajlott „cigánygyilkosságokról” és sorolhatnám. Számomra fájdalmas az is, hogy egyre jobban elszakadunk a gyökereinktől, cigány identitásunktól.

Véleményem szerint a békés egymás mellett élésnek van egy gazdasági és egy kulturális oldala. Amíg a foglalkoztatás és a mindennapi megélhetés gondjain nem sikerül javítani, mindig újratermelődnek a szegénység okozta feszültségek, és a bűnbakképzés mechanizmusa.

Nem elegendő azonban kenyeret adni, biztosítani kell az emberi méltóság, a lélek és a kultúra fejlődését, megélésének lehetőségeit. Ezért tartom elengedhetetlenül fontosnak és sürgősnek cigány kultúránk ügyét. Az az ember, aki nem tud büszke lenni saját kultúrájára, hagyományaira, gyökereire, nem tud valóban egyenrangú partnerként együttműködni a közös jövőért.

Az előítéletek és a gyűlölet a félelemből, a tudatlanságból táplálkozik. Ezért kell megtennünk mindent azért, hogy egymás kultúráját minél jobban megismerjük. Ezért küzdünk azért már évtizedek óta, hogy az iskolai oktatásban, a tankönyvekben megjelenjenek a cigányság értékei, költői, írói, hősei, történetére, hagyományaira vonatkozó ismeretek. Ha erről kérdeznak, mindig elmondom, hogy mindent tudunk az inkákról, az indiánokról, a tőlünk távol élő népekről, de a cigányokról szinte semmit...

(Részlet a Szilágyi Erzsébet Gimnázium 9. osztályos diákjai által az Arany János Tehetséggondozó Program keretében készített interjúból.)